

CONSIDERAȚIUNI CU PRIVIRE LA ADMINISTRAȚIILE CARE S-AU SUCCEDAT PE TERITORIUL DINTRE MUNȚII CARPAȚI, MAREA NEAGRĂ ȘI RÂUL NISTRU ÎN SECOLELE I-XIV

Andrei GROZA,
doctor în istorie, conferențiar universitar,
Academia de Administrare Publică
de pe lângă Președintele Republicii Moldova

SOMMAIRE

Lauteur montre que les documents écrits en latin, grec et arabe avouent que dans la soi-disant „ la période indéterminée” de l’histoire roumaine, qui a inclus plus de mille ans, sur le territoire de l’est des Carpates, la mer Noire et la rivière Nistru a été peuplé et surveillé en permanence, avec une petite exception, par les représentants de la même race - celle des Gètes, qui sont ici depuis les temps anciens.

Istoria celor întâmplare pe teritoriul cuprins între munții Carpați, Marea Neagră și râul Nistru (în continuare - teritoriul carpato-ponto-nistrean), conține câteva perioade studiate insuficient sau chiar aproape nestudiate. O asemenea perioadă este și cea care include secolele I-XIV.

Atât istoricii care studiază istoria generală, cât și cei care studiază istoria statului și dreptului, descriu perioada nominalizată, recurgând la mici repetări neclare și confuze, care se reduc la aceea, că pe aceste pământuri, cel puțin, 800-1000 de ani, practic, nu a locuit nimeni, fiindcă pe aici încontinuu au trecut hoarde barbare de neam german, hun, slav, turc ș.a.m.d. Într-un cuvânt, acesta a fost un teritoriu fără populație și fără administrație permanentă.

Analiza izvoarelor scrise latine, grecești și arabe din acea perioadă ne arată cu totul o altă situație și anume, că nu putem vorbi de migrații permanente, fiindcă majoritatea din cei care au trecut pe aici, au trecut nu într-un an-doi, ci au stăpânit aceste pământuri de la câteva zeci până la câteva sute de ani; mai mult decât atât, toți acei care au venit încoace au făcut parte din unul și același neam cu o singură excepție, lucru, despre care vom vorbi în continuare .

Așadar, mai multe izvoare scrise în primul mileniu al erei noastre ne arată că din timpuri mai vechi și până la sfârșitul secolului al V-lea e.n., întreg teritoriul cuprins între Dunărea de Mijloc, Marea Neagră, munții Caucaz și fluviul Volga a fost populat de unul și același neam, de cel al geților, care vorbea una și aceeași limbă cu romanii și tracii din Balcani și cei din Asia Mică .

Geții, considerați ca cei mai viteji dintre confracții lor, erau destul de numeroși, dar nu erau uniți. Ei nu reușiseră să-și creeze un singur stat. Formațiunile lor statale nu erau trainice și foarte des își schimbau configurațiile teritoriale. Cea mai puternică comunitate a acestora în secolul I î.e.n.- I e.n. era a acelora care trăiau în mijlocul Carpaților și care se numeau daci, dar care este corect să-i numim geto-daci. Către această perioadă, geto-dacii reușiseră să-i supună pe alți frați de ai lor și să creeze state care prezentau pericol real pentru Imperiul Roman, adică pentru frații lor de la apus.

În anul 106, romanii distrug statul geto-dac al lui Decebal care cuprindea teritoriul dintre Dunărea de Mijloc și Nistru și reușesc să întemeieze o provincie romană în stânga Dunării de Jos, care alcătua aproximativ a 5-a parte din

teritoriul geto-dacilor sau a 11-a parte din întreg teritoriul geților care, după cum am menționat mai sus, se întindea până la munții Caucaz și fluviul Volga.

Așadar, practic, toți geții au rămas liberi, dar dezbrățați în continuare, fiecare comunitate cu regele său.

Către mijlocul secolului al III-lea, cea mai puternică comunitate a geto-dacilor devine cea a goșilor, numele cărora se răsfrânge asupra celorlalte comunități, din care cauză toți urmașii geto-dacilor încep a fi numiți goși. Către jumătatea a doua a secolului al IV-lea teritoriul carpato-ponto-nistrean făcea parte din statul vizigoților în frunte cu Atanaric.

În anul 375, hunii care erau urmașii geților dintre râul Don, Marea Azov și munții Caucaz, reușesc să preia controlul asupra întregului teritoriu din nordul Mării Negre până la Dunărea de Mijloc și chiar pe o bună parte din dreapta acestui fluviu.

Despre faptul că geto-hunii și geto-goșii și toți ceilalți din nordul Mării Negre vorbeau, în secolul al V-lea al e.n., o singură limbă, mai mult chiar - una și aceeași limbă cu cei din Imperiul Bizantin, ne spune destul de clar cunoscutul retor și filozof din acea perioadă Priscus Panites. „Sciții sunt amestecați și pe lângă limba lor barbară, spune acesta, caută să vorbească sau limba hunilor, sau a goșilor, sau a ausonilor, atunci când unii dintre dânșii au de-a face cu romanii”.

Mulți ani mai târziu și anume, în anul 453, după ce regele Attila este asasinat, statul geto-hun se destramă.

După mai multe lupte înverșunate între diferite comunități, urmașii geților din acea parte a Carpaților Estici sunt înfrânți și impuși să se retragă în munți de către slavi, care deseori coborau din regiunea râului Vistula (Polonia de azi - *n.n.*), treceau de-a lungul Carpaților Estici și săvârșeau incursiuni în Imperiul Bizantin, jefuind orașele și satele de acolo.

În această împrejurare, împăratul bizantin Iustinian beneficiază de situația grea în care nimerise în luptele cu vecinii o comunitate getică care locuia între Caucazul de Nord și Marea Caspică și-i propune acesteia să treacă cu traiul pe pământurile din dreapta Dunării de Jos, cu condiția, ca mai apoi să participe împreună cu bizantinii la respingerea incursiunilor săvârșite de slavi.

Geții de acolo acceptă propunerea, traversează câmpiile din partea de est a Mării Azov și nordul Mării Negre unde întâlnesc câteva comunități getice luptând între dânsele și le supun. Trec râul Nistru și-i biruie pe slavii de aici.

Ajungând la Dunăre, această comunitate nu mai era o masă de oameni obosită și gata de a se subordona împăratului bizantin. Din contra, aceasta prezenta o organizație militară destul de numeroasă și puternică, în frunte cu un conducător experimentat și ambițios, periculoasă pentru Imperiul Bizantin.

Conștientizând acest lucru, proaspătul împărat Iustin nu permite geto-avarilor (noii veniți au fost luați drept avari - un neam puternic pe acele timpuri, care locuia în partea de răsărit a Mării Caspice - *n.n.*) să treacă pe malul drept al Dunării.

Nefiind gata să se certe cu bizantinii, geto-avarii se ridică de-a lungul Carpaților Estici, apoi coboară pe valea râului Tisa până la Dunărea de Mijloc și se așază cu traiul pe ambele maluri ale fluviului, instalând capitala în regiunea orașului Timișoara de azi.

Astfel, teritoriul carpato-ponto-nistrean s-a pomenit încorporat în statul geto-avarilor. Această situație s-a menținut peste 200 de ani, până la sfârșitul secolului al VIII-lea, până când geto-avarii sunt înfrânți de germani, iar statul geto-avar se destramă.

Devenind liberi, urmașii geților care locuiau în centrul Carpaților, în frunte cu conducătorul lor Crum, trec Carpații Sudici, Dunărea de Jos și cuceresc Bulgaria getică care s-a constituit ca stat în anii 679/681. Noul stat care cuprindea ambele maluri ale Dunării de Jos a preluat denumirea de Bulgaria și a continuat să se numească așa încă multe secole la rând.

Ceilalți urmași ai geților dintre Carpații Estici, Marea Neagră, fluviul Nipru și aproximativ linia Lvov-Kiev, care erau destul de numeroși, încep treptat, în primele două-trei decenii ale secolului al IX-lea, a fi supuși de către o altă comunitate a geților de la est de Niprul de Jos, aflată până nu demult în componența Bulgariei Vechi ce cuprindea și nordul Mării Negre.

Geții din această parte începuseră a se numi ruși, iar noua lor formațiune statală -Rusia (posibil, de la orașul Rusia aflat pe malul de nord sau nord-vest al Mării Azov - *n.n.*).

Așadar, geto-rușii reușesc în câteva decenii (posibil, deceniile doi și trei ale secolului al IX-lea - *n.n.*) să preia controlul asupra teritoriului de la est de Carpați aflat până atunci în componența Avariei getice.

Geții din această parte, care nu au vrut să se supună geto-rușilor, migrează într-un număr destul de mare spre Marea Baltică, de unde sub numele de normanzi, mulți ani la rând întreprind incursiuni în mai multe state europene, inclusiv în Franța, Anglia, Spania, Portugalia, Italia, influențând esențial istoriile acestora. Despre faptul că așa-numiții normanzi sunt de neam getic ne mărturisesc mai multe izvoare scrise în acele timpuri (despre aceasta vom vorbi în altă lucrare - *n.n.*).

La sfârșitul secolului al IX-lea - începutul secolului al X-lea, pe o perioadă nu prea mare de timp (aproximativ în anii 998/999-910/920 - *n.n.*), teritoriul carpato-ponto-nistrean trece la geto-unguri și maghiari. Aceștia, locuind în regiunea râului Don, fiind strămtorați de hazari, s-au ridicat din locurile de baștină, au venit și s-au așezat cu traiul

pe pământurile dintre Carpați și Marea Neagră care, practic, rămăseseră fără populație după ce cea mai mare parte din aceasta migrase, după cum am menționat, spre țărmurile Mării Baltice, iar de acolo - mai departe spre țărilor din Europa de Vest.

Comunitatea geto-ungurilor și maghiarilor în care dominau geto-ungurii, la rândul său, este alungată de aici de geto-pecenegi care au venit tot din regiunea râurilor Don și Volga. Aceștia s-au așezat cu traiul în această parte treptat, de-a lungul mai multor decenii. Către mijlocul secolului al IX-lea, statul geto-pecenegilor se întindea de la gurile Dunării până la râul Don. Geto-pecenegii stăpânesc teritoriul carpato-ponto-nistean până la sfârșitul secolului al X-lea, până când geto-rușii reușesc să-i împingă spre câmpiile dintre Nistru și Nipru.

În continuare, geto-rușii de aici au luat parte la toate evenimentele, inclusiv la luptele fratricide care au avut loc în statul geto-rus din care făceau parte și slavii de est ca supuși ai geto-rușilor și care, pe atunci, după cum se obișnuia, tot erau numiți ruși.

Statul geto-rus își încetează existența în anii 1239-1240, în rezultatul invaziei tătaro-mongole. După 1241, teritoriul despre care vorbim trece sub controlul tătaro-mongolilor, dar pe măsura creșterii numărului populației, mai ales din contul celor veniți din Ungaria getică (care reușiseră să se constituie ca stat independent în secolul al IX-lea - *n.n.*) și anume, din Transilvania, apar mici cnezate dependente de regele geto-ungar. Către începutul secolului al XIV-lea, teritoriul despre care vorbim făcea parte, practic, din Ungaria getică.

În rezultatul luptelor interne pentru tron care s-au declanșat după moartea regelui Andrei al III-lea, care nu a avut urmași, s-au întezit tendințele separatiste, alimentate serios de faptul că Carol Robert de Anjou propus ca rege de Papa de la Roma și acceptat de maghiari era catolic, iar majoritatea covârșitoare a geto-ungurilor era ortodoxă.

Totodată, aceste tendințe erau susținute, după cum era de așteptat, de către statele vecine. Astfel, după 1330, Țara Românească, susținută de Bulgaria getică, iese de sub supunerea geto-ungară, iar câțiva ani mai târziu, în 1359, același lucru îl fac și cei din Moldova, numai că aceștia, având sprijinul regelui Poloniei. Ce a fost în continuare, în linii generale, este cunoscut.

BIBLIOGRAFIE

1. Problema continuității românești pe teritoriul carpato-ponto-nistean este abordată în mai multe lucrări, inclusiv a se vedea: Stoicescu Nicolae, *O falsă problemă istorică - discontinuitatea poporului roman pe teritoriul strămoșesc*. București, 1993.
2. Herodot, *Istoria*, vol. I-II, București, 1961.
3. Priscus Panites, *Despre soliile românilor la cei de alt neam // Izvoarele istoriei României*, vol. II, 1970.